

Flemming Blicher
flemming.blicher@protonmail.com

Stormgade 2-6
1470 København K
Telefon 72 28 24 00
im@im.dk

Sagsnr.
2021 - 7550

Doknr.
474450

Dato
20-12-2021

Afgørelse af valgklage vedr. Københavns Kommune

Ved e-mail af 4. december 2021 har du klaget til Indenrigs- og Boligministeriet over, at Københavns Kommune ved afgørelse af 3. december 2021 har afvist at erklære kommunalvalget den 16. november 2021 i Københavns Kommune ugyldigt og foretage omvalg.

I forbindelse med behandlingen af sagen har Indenrigs- og Boligministeriet indhentet en udtalelse fra Københavns Kommune, der har været sendt i høring til dig. Du er ikke fremkommet med bemærkninger i den forbindelse.

Indenrigs- og Boligministeriet har nu afsluttet behandlingen af sagen.

Indenrigs- og Boligministeriet vurderer, at det forhold, at der på stemmesedlerne i Københavns Kommune ved en fejl manglede afkrydsningsrubrikker ved fire ud af de fem kandidater, der stillede op for Frihedslisten, ikke har haft betydning for resultatet af kommunalvalget den 16. november 2021 i Københavns Kommune.

Indenrigs- og Boligministeriet finder derfor, at der ikke er grundlag for at erklære valget den 16. november 2021 i Københavns Kommune for ugyldigt og foretage omvalg.

Indenrigs- og Boligministeriet foretager sig ikke mere i anledning af din klage.

Nedenfor følger en nærmere redegørelse for sagens baggrund samt ministeriets afgørelse.

1. Sagsfremstilling

Du har ved e-mail af 16. og 21. november 2021 klaget til Københavns Kommune over, at der på stemmesedlen til kommunalvalget den 16. november 2021 manglede afkrydsningsrubrikker ved fire ud af de fem kandidater, der stillede op for Frihedslisten.

I din e-mail af 16. november 2021 til Københavns Kommune anfører du, at kommunalvalget i Københavns Kommune bør erklæres ugyldigt, og at valghandlingen bør gå om.

Du anfører endvidere i din e-mail af 21. november 2021 til Københavns Kommune, at Frihedslisten har mistet et mandat som følge af fejlen på stemmesedlen, idet du henviser til kandidat for Frihedslisten, Per Brændgaards, blogindlæg om estimat af effekten af fraværet af afkrydsningsfelter.

Af Per Brændgaards blogindlæg af 17. november 2021 fremgår følgende:

”Jeg har foretaget et estimat af skadevirkningen af de fraværende afkrydsningsfelter på valgsejlerne ud for Frihedslisten ved valget til Københavns Kommune i går. Beregningen viser, at det er muligt, at fraværet af afkrydsningsfelter har været netop det, der har forhindret Frihedslisten i at få en plads i byrådet.

I følge de officielle tal fik Frihedslisten i alt 1.117 stemmer i Københavns Kommune svarende til 0,4 %. Ved sidste kommunalvalg var det nødvendigt med 1,8 % af stemmerne for at få en byrådsplads. Frihedslisten manglede således 3.909 stemmer for at få en plads.

Ved valget i går var der i København 4.644 blanke stemmer og 860 ugyldige stemmer, dvs. 5.504 stemmer i alt, der kunne rumme nogle af de stemmer, som ellers ville være gået til Frihedslisten. Det ville kræve 71 % af de blanke eller ugyldige stemmer.

Det er således dokumenteret, at fraværet af afkrydsningsfelter kan have forhindret Frihedslisten i at have fået en plads.”

Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune behandlede din valklage på et møde den 2. december 2021 og afviste at erklære kommunalvalget den 16. november 2021 i Københavns Kommune ugyldigt og foretage omvalg.

Ved e-mail af 3. december 2021 til dig fremsendte Københavns Kommune et brev af samme dato med meddelelse om Borgerrepræsentationens afgørelse.

Af Københavns Kommunes afgørelse af 3. december 2021 fremgår følgende:

”Der er tale om en yderst beklagelig fejl, som skyldes, at trykkeriet ikke havde indsat de påkrævede afkrydsningsrubrikker som følger af stemmeseddelbekendtgørelsens § 9 ud for de fire kandidater. Københavns Kommunes valgsekretariat har beklageligvis overset denne mangel ved kontrolgennemgangen af stemmesedlen. Fejlen blev desværre først opdaget, da den blev påpeget på et valgsted på valgdagen kl. 8.45. Efter at Københavns Kommune havde verificeret fejlen, blev Indenrigs- og Boligministeriet straks kontaktet. Indenrigs- og Boligministeriet gav overordnet vejledning i, hvordan en sådan type situation kunne håndteres. Herefter sendte valgsekretariatet en besked ud til alle valgsekretærer på valgstederne kl. 9.29.

Valgsekretærerne blev informeret om fejlen, samt hvordan den skulle håndteres på valgstedet, herunder at vælgerne skulle vejledes om at sætte et kryds ud for den ønskede kandidat i det felt, hvor kandidaten var anført, hvis de ville stemme personligt. Det er valgsekretæren, som herefter har sørget for at instruere de tilforordnede.

Krydset for de pågældende kandidater er blevet bedømt som gyldigt, selvom det ikke var sat i en afkrydsningsrubrik, hvis ikke stemmesedlen har været ugyldig af andre årsager.

Københavns Kommune kan naturligvis ikke vide, hvordan stemmerne havde fordelt sig, hvis der havde været afkrydsningsrubrikker ud for de fire kandidater, men konstaterer, at der er flere vælgere, der har afgivet gyldige personlige stemmer på kandidaterne på trods af den manglende afkrydsningsrubrik. Borgerrepræsentationen finder derfor ikke, at der på baggrund af fejlen er grundlag for at erklære valget ugyldigt og hermed foretage et omvalg.

Københavns Kommune vil på baggrund af denne meget beklagelige episode fremover være særdeles opmærksom på, at trykkeriets layout lever op til stemmeseddelbekendtgørelsens krav.

Københavns Kommune beklager dybt, at der har manglet afkrydsningsrubrikker ud for de fire kandidater for T. Frihedslisten ved kommunalvalget 2021.

[...]”

Ved e-mail af 4. december 2021 klagede du til Indenrigs- og Boligministeriet over Københavns Kommunes afgørelse af 3. december 2021.

Indenrigs- og Boligministeriet anmodede den 6. december 2021 Københavns Kommune om en udtalelse på baggrund af din klage til ministeriet. Indenrigs- og Boligministeriet anmodede endvidere Københavns Kommune om at fremsende dine klager til kommunen af 16. og 21. november 2021 samt eventuelle andre relevante sagsakter til ministeriet sammen med udtalelsen.

Københavns Kommune sendte den 8. december 2021 en udtalelse til Indenrigs- og Boligministeriet sammen med dine klager til kommunen.

Af Københavns Kommunes udtalelse til Indenrigs- og Boligministeriet fremgår følgende:

”[...]

Valgsekretariatet blev på valgdagen den 16. november 2021 ringet op af valgsekretæren på 5. Vest, Nørrebro Park Skole kl. 08.45 og gjort opmærksom på, at der manglede afkrydningsrubrikker ud for fire af T. Frihedslistens fem kandidater på stemmesedlen til kommunalvalget.

Valgsekretariatet rettede umiddelbart herefter henvendelse til Indenrigs- og Boligministeriet for at få vejledning i, hvordan situationen skulle håndteres. Ministeriet gav telefonisk en overordnet vejledning i håndtering af denne type situation. På baggrund af samtalen med ministeriet udsendte valgsekretariatet hurtigst muligt en sms til samtlige valgsekretærer. Sms'en blev udsendt kl. 9.29 med følgende ordlyd:

VIGTIGT: Kære valgsekretærer. Vi er blevet opmærksomme på, at der ud for 4 af de 5 kandidater på T. Frihedslisten, mangler en afkrydningsrubrik på stemmesedlen for kommunalvalget. Vælgerne skal ved forespørgsel vejledes om at sætte et kryds ud for den ønskede kandidat i det felt kandidaten er anført, hvis de vil stemme personligt. Krydset vil være gyldigt, selvom det ikke er sat i en afkrydningsrubrik, hvis ikke stemmesedlen er ugyldig af andre årsager. Mvh Valgsekretariatet

Valgsekretæren er den administrativt ansvarlige på valgstedet og udpeget af Københavns Kommune til at sørge for, at alle procedurer og regler bliver fulgt på valgstedet i samarbejde med valgstyrelsen.

T. Frihedslisten havde opstillet 5 kandidater til valget. Der var en afkrydningsrubrik ud for listen på stemmesedlen. Den første kandidat på stemmesedlen, Jovan Tasevski, havde en afkrydningsrubrik ud for sit navn. De næste fire kandidater havde ved en fejl ikke en afkrydningsrubrik ud for deres navn. Det drejede sig om disse fire kandidater opstillet i følgende rækkefølge:

- Per Brændgaard
- Agathe Dorado
- Cecilie M. Albrecht
- Jeanette Strauss

[...]

Der er således tale om en særdeles beklagelig fejl, at der ikke var placeret en afkrydningsrubrik ud for de fire kandidater.

Københavns Kommune benytter det samme trykkeri, som udarbejder det officielle stemmeseddelforlæg for Indenrigs- og Boligministeriet.

Fejlen er opstået, idet trykkeriet har lavet layout på stemmesedlen. Københavns Kommune har læst korrektur på stemmesedlen for at sikre, at opstillingsform (sideordnet eller partili-

ste), antal kandidater, ønsket navneangivelse for kandidaterne, stavemåde for kandidatnavne og eventuel bopæl for kandidaterne var korrekt. Korrektoren foregik i hold af to, hvor den ene læste højt af kandidatanmeldelsen (herunder stavemåde for navne) og den anden sammenlignede med stemmesedlen, som blev leveret af trykkeriet til formålet. Der var i alt fem hold af i alt ti medarbejdere, som læste korrektur. Når en korrekturrunde var færdig, blev rettelserne sendt til trykkeriet, som herefter leverede en ny stemmeseddel til korrektur. Valgsekretariatet har beklageligvis ikke været opmærksom på, at der kunne være fejl i trykkeriets layout, da fokus har været på selve korrektoren af kandidater og deres opstilling.

Frihedslisten fik 1.134 stemmer. Heraf var der følgende antal personlige stemmer:

- Jovan Tasevski: 392
- Per Brændgaard: 204
- Agathe Dorado: 49
- Cecilie M. Albrecht: 39
- Jeanette Strauss: 19

Der blev dermed afgivet i alt 703 gyldige personlige stemmer på listens kandidater, hvoraf de 311 stemmer var fordelt på de fire kandidater, som ikke havde en afkrydsningsrubrik ud for deres navn.

Flemming Blicher henviser i sin klage til en beregning foretaget af kandidat Per Brændgaard. Af beregningen fremgår det, at hvis Frihedslisten havde fået 71 procent af de blanke eller ugyldige stemmer ved kommunalvalget i Københavns Kommune, ville listen have fået et mandat. Ifølge Per Brændgaards beregning svarer det til 3.909 stemmer, som i så fald skulle findes der blandt de 5.404 ugyldige stemmer, som beregningen tager udgangspunkt i.

Ifølge Per Brændgaards beregning, kan der opstilles to scenarier.

I det ene scenarie ville der være afgivet 3.909 stemmer, som skulle være tilfaldet listen, hvis afkrydsningsrubrikkerne ikke havde manglet. I så fald skulle der have været en nogenlunde tilsvarende stigning i antallet af ugyldige stemmesedler, da der dels skulle være de ugyldige stemmesedler, som der altid er til et valg, og derudover også de 3.909 stemmesedler, som blev ugyldige ifølge Per Brændgaards beregning. I det scenarie skulle der således kunne ses en markant stigning i antallet af ugyldige stemmesedler, hvilket ikke er tilfældet.

Per Brændgaards beregning kan heller ikke understøtte det andet scenarie, hvor de 3.909 stemmer på Frihedslisten skal kunne rummes inden for det samlede antal ugyldige og blanke stemmer, som der altid er til et valg, uden at det også havde medført et markant fald i antallet af ugyldige stemmesedler.

Fra kommunalvalget i 2017 til kommunalvalget i 2021 er der 215 flere ugyldige stemmesedler, samtidig med at der er kommet 27.668 flere vælgere til kommunalvalget i Københavns Kommune fra 2017 til 2021.

Der blev i alt afgivet 312.691 stemmer, hvoraf 970 stemmesedler var ugyldige af andre grunde end blanke. Det var 189 færre ugyldige stemmer af andre grunde end blanke end ved kommunalvalget i 2017. Herudover var der 4.531 blanke stemmer, som svarede til 404 flere blanke stemmer end i 2017. Der var i alt 5.501 ugyldige stemmer i 2017 [retteligt 2021] mod 5.286 i 2017.

Der er således ikke en markant ændring i antallet af ugyldige stemmer, som understøtter Per Brændgaards beregning.

Københavns Kommune kan naturligvis ikke vide, hvordan stemmerne havde fordelt sig, hvis der havde været afkrydsningsrubrikker ud for de fire kandidater, men konstaterer, at der er flere vælgere, der har afgivet gyldige personlige stemmer på kandidaterne på trods af den manglende afkrydsningsrubrik, samt at alle valgsekretærer var informeret om fejlen, samt hvordan den skulle håndteres.

Valgsekretariatet vil på baggrund af denne meget beklagelige episode fremover være særdeles opmærksomme på at kontrollere, at trykkeriets layout lever op til stemmeseddelbekendtgørelsens krav.”

2. Retsgrundlag

Reglerne om stemmesedlernes udformning, valgklager og omvalg ved kommunal- og regionalvalg følger af lov om kommunale og regionale valg (lovbekendtgørelse nr. 13 af 9. januar 2020) og bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg (bekendtgørelse nr. 710 af 15. april 2021).

2.1. Stemmesedlernes udformning

Det er valgbestyrelsen i kommunen, der sørger for at tilvejebringe stemmesedler til kommunalvalget. Dette følger af § 13, stk. 2, nr. 2, i lov om kommunale og regionale valg.

Stemmesedlen skal indeholde bogstavbetegnelsen og listebetegnelsen for samtlige godkendte kandidatlistes til valget i kommunen. Stemmesedlen skal endvidere indeholde navnene på samtlige godkendte kandidater på kandidatlisterne. Kandidatlisternes anføres på stemmesedlen i særskilte felter i alfabetisk rækkefølge efter bogstavbetegnelsen. Kandidaternes navne anføres i feltet for den pågældende kandidatliste.

Dette følger af §§ 45-47 i lov om kommunale og regionale valg.

Yderst til venstre for hver enkelt kandidats navn anbringes med halvfede streger en afkrydsningsrubrik. Afkrydsningsrubrikken skal være adskilt fra stemmesedlens venstre kant. Afkrydsningsrubrikken skal have en sådan størrelse, at der er rigelig plads til at sætte et kryds, dog mindst 4x4 mm indvendigt.

Dette følger af § 9 i bekendtgørelse om stemmesedler til brug ved kommunale og regionale valg.

2.2. Valgklager og omvalg

Enhver vælger i kommunen kan klage over valget. Klager skal indgives skriftligt til kommunalbestyrelsen senest ugedagen efter valgdagen. Klager afgøres på et møde, der afholdes snarest efter klagefristens udløb. Kommunalbestyrelsens afgørelse af en valgklage kan indbringes for indenrigs- og boligministeren af enhver vælger i kommunen senest 14 dage efter, at afgørelsen er meddelt klageren.

Hvis den endelige afgørelse af en klage over valget går ud på, at afstemningen erklæres ugyldig, skal der snarest muligt afholdes omvalg.

Ovenstående følger af §§ 93-95 i lov om kommunale og regionale valg.

Det forhold, at der er sket fejl eller uregelmæssigheder ved valget, er ikke i sig selv nok til, at Indenrigs- og Boligministeriet træffer afgørelse om omvalg. Det vil afhænge af karakteren af fejlene eller uregelmæssighederne og deres eventuelle betydning for valgresultatet. Det må antages, at der skal ganske meget til, for at en fejl fører til omvalg.

Der henvises til Christine Boeskov m.fl., Lov om kommunale og regionale valg med kommentarer, 2021, s. 576.

3. Indenrigs- og Boligministeriets afgørelse

Indenrigs- og Boligministeriet vurderer, at det forhold, at der på stemmesedlerne i Københavns Kommune ved en fejl manglede afkrydsningsrubrikker ved fire ud af de fem kandidater, der stillede op for Frihedslisten, ikke har haft betydning for resultatet af kommunalvalget den 16. november 2021 i Københavns Kommune.

Det fremgår af Københavns Kommunes udtalelse til Indenrigs- og Boligministeriet, at valgsekretariatet i kommunen kl. 8.45 på valgdagen blev opmærksom på, at der manglede afkrydsningsrubrikker ved fire af Frihedslistens fem kandidater på stemmesedlerne til kommunalvalget.

Det fremgår endvidere af udtalelsen, at valgsekretariatet efter telefonisk henvendelse til Indenrigs- og Boligministeriet udsendte en sms kl. 9.29 til samtlige valgsekretærer med vejledning om, at vælgerne ved forespørgsel skulle vejledes om at sætte et kryds ud for den ønskede kandidat i det felt, kandidaten var anført, hvis de ville stemme personligt – samt at krydset ville være gyldigt, selvom det ikke var sat i en afkrydsningsrubrik, hvis ikke stemmesedlen var ugyldig af andre årsager.

Du har i din klage til Københavns Kommune af 21. november 2021 og i din klage til Indenrigs- og Boligministeriet af 4. december 2021 henvist til Frihedslistens kandidat, Per Brændgaards, blogindlæg, hvor han har beregnet et estimat for, hvilken betydning de manglende afkrydsningsrubrikker har haft for resultatet af kommunalvalget.

Ifølge Per Brændgaards beregning ville Frihedslisten have opnået et mandat ved kommunalvalget i Københavns Kommune, hvis Frihedslisten havde fået 71 % af de ugyldige stemmer, herunder blanke stemmer, hvilket svarer til 3.909 stemmer.

Københavns Kommune har i udtalelsen til Indenrigs- og Boligministeriet oplyst, at der var i alt 5.501 ugyldige stemmer ved kommunalvalget i 2021 mod 5.286 i 2017. Heraf var 4.531 blanke stemmer, hvilket er 404 flere end ved kommunalvalget i 2017.

Der var således 215 flere ugyldige stemmer ved kommunalvalget i 2021 i forhold til kommunalvalget i 2017. Københavns Kommune har oplyst, at antallet af vælgere i kommunen samtidig er steget med 27.668 fra 2017 til 2021.

Der har således ikke været en nævneværdig ændring i antallet af ugyldige stemmer, herunder blanke stemmer, ved kommunalvalget den 16. november 2021 i Københavns Kommune.

Endvidere fremgår det af Københavns Kommunes udtalelse, at der ved kommunalvalget i Københavns Kommune blev afgivet 1.134 stemmer til Frihedslisten, heraf 703 personlige stemmer, hvoraf 311 stemmer var på en af de fire kandidater, som ikke havde en afkrydsningsrubrik ud for deres navn.

Det er Indenrigs- og Boligministeriets opfattelse, at det er helt usandsynligt, at der var i størrelsesordenen 3.900 vælgere, som ville have stemt på Frihedslisten, men som stemte blankt eller på anden måde stemte ugyldigt *alene* som følge af de manglende afkrydsningsrubrikker ved fire af Frihedslistens kandidater på stemmesedlen.

Indenrigs- og Boligministeriet bemærker i den forbindelse, at der var en afkrydsningsrubrik ved Frihedslistens listebetegnelse. Det må antages, at vælgere, der ønskede at

stemme på Frihedslisten, således ikke kunne være i tvivl om, hvor de skulle sætte deres kryds. Det kan derimod ikke udelukkes, at de manglende afkrydsningsrubrikker har afholdt nogle vælgere, som ville stemme på Frihedslisten, fra at stemme personligt på en af de fire kandidater. Fordelingen af personlige stemmer og partistemmer for partiet har imidlertid ikke i sig selv indflydelse på valgresultatet (forstået som mandatfordelingen mellem partierne).

Indenrigs- og Boligministeriet er enig med Københavns Kommune i, at der er tale om en meget beklagelig fejl. Ministeriet finder imidlertid på ovenstående baggrund, at der ikke er grundlag for at erklære valget den 16. november 2021 i Københavns Kommune for ugyldigt og foretage omvalg.

Indenrigs- og Boligministeriet noterer sig, at Københavns Kommune har beklaget fejlen dybt, og at kommunen har oplyst, at kommunen fremover vil være særdeles opmærksom på, at trykkeriets layout lever op til stemmeseddelbekendtgørelsens krav.

Indenrigs- og Boligministeriet foretager sig ikke mere i anledning af din klage.

En kopi af dette brev er sendt til Københavns Kommune.

Med venlig hilsen
Nikolaj Stenfalk
Kontorchef